

بررسی مبانی فقهی و حقوقی

مالکیت معنوی

محسن محمدیان

۱۳۹۴

سرشناسه	:	محمدیان، محسن-
عنوان و نام پدیدآور	:	بررسی مبانی فقهی و حقوقی مالکیت معنوی / محسن محمدیان
مشخصات نشر	:	نشر کیسان / ۱۳۹۴
مشخصات ظاهری	:	ص ۱۴۸
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۷۴۸۱-۳۶-۳
وضعیت فهرست نویسی	:	فیبای مختصر
یادداشت	:	این مدرک در آدرس http://opac.nlai.ir قابل دسترسی است
یادداشت	:	کتابنامه
شماره کتابشناسی ملی	:	۳۷۶۵۴۰

بررسی مبانی فقهی و حقوقی مالکیت معنوی	:	نام اثر
محسن محمدیان	:	نام مؤلف
مدیقه قلیان	:	گرافیس
کیسان	:	ناشر
رقعی	:	قطع
پیشگام	:	چاپ
اول / ۱۳۹۴	:	نوبت چاپ
۳۰۰ صفحه	:	شمارگان
۱۰۰۰۰ تومان	:	قیمت
ISBN: ۹۷۸-۶۰۰-۷۴۸۱-۳۶-۳	:	شابک

فهرست مطالب

۱	مقدمه
۳	فصل اول: کلیات و مفاهیم
۳	حقوق تفریقی و حقوق معنوی
۱۱	فصل دوم مالکیت
۱۱	مالکیت
۱۴	معنای لغوی ملکیت
۱۵	معنای اصطلاحی ملکیت
۱۵	سلطنت
۱۵	واجدیت، دارایی یا دارا بودن
۱۶	رابطه و نسبت
۱۶	پیوند و تعلق، روح و عصاره ملکیت
۱۶	مؤلفه‌های ملکیت
۱۶	مؤلفه‌های گستره ملکیت (دامنه اختیارات و سلطه مالک)
۱۷	مؤلفه‌های رابطه ملکیت
۱۸	امکان ملکیت موقت
۱۸	نظریه عدم امکان ملکیت موقت
۱۸	نظریه امکان ملکیت موقت

۲۱	فصل سوم: مالکیت معنوی
۲۱	معرفی اجمالی
۲۲	تاریخچه مالکیت معنوی
۲۵	تعریف مالکیت معنوی
۲۵	تعریف لغوی
۲۶	حوزه شمول مالکیت معنوی
۲۶	تعریف اصطلاحی مالکیت معنوی
۲۶	تعریف حق
۲۶	معنای لغوی حق
۲۷	معنای حق از منظر فلسفی حقوقی
۲۷	تعریف حق از نظر فقهی
۲۸	مصادیق، ماهیت و احکام مالکیت معنوی
۲۸	مصادیق مالکیت معنوی
۲۸	حق التالیف
۳۰	طبق معاهده واشنگتن، مدارهای یکپارچه
۳۱	مصادیق جدید مالکیت معنوی
۳۲	ماهیت رابطه میان مالک و اموال معنوی
۳۲	رابطه میان مالک و اموال معنوی
۳۱	نظریه حق مخصوص
۳۳	نظریه حق انتفاع
۳۳	نظریه مالکیت
۳۳	مالیت داشتن موضوع مالکیت معنوی
۳۵	تحقق عناصر ملکیت در مالکیت معنوی

۳۵	عنصر جامعیت
۳۵	عنصر مانعیت
۳۶	عنصر دوام
۳۶	وحدت و تعدد موضوع ملکیت معنوی
۳۷	احکام و مقررات مربوط به مالکیت معنوی
۳۷	حقین مادی
۳۷	ویژگیهای حقوق مادی
۳۸	حقوق معنوی
۳۸	ویژگیهای حقوق معنوی
۳۸	مبانی حقوقی مالکیت معنوی
۳۹	اوصاف و ویژگیهای حقوق مادی
۳۹	نقد نظریه کار
۴۱	اشکالات مبنای اصالت منفعت
۴۱	عدم توجه به انگیزه فاعل
۴۱	تناقض آمیز بودن نظریه به لحاظ تنوری و عمل
۴۲	نتیجه
۴۲	مبانی فقهی مالکیت معنوی
۴۲	دیدگاههای مخالفان مالکیت معنوی
۴۲	ناسازگاری مالکیت معنوی با قاعده تسلیط
۴۴	نقد و بررسی
۴۵	عدم اعتبار مالکیت معنوی
۴۷	نقد و بررسی
۴۹	ناسازگاری مالکیت معنوی با رسالت و قداست علم

۵۰	نقد و بررسی
۵۱	دیدگاه‌های موافقان مالکیت معنوی
۵۲	دیدگاه‌های کلی‌نگر
۵۲	الف) مشروعیت مالکیت معنوی بر اساس نظریه منطقه الفراغ
۵۳	نقد نظریه
۵۳	مشروعیت مالکیت معنوی بر اساس نظریه دین حداقلی
۵۵	نقد نظریه
۵۵	دیدگاه‌ها: جزئی بحر
۵۵	الف) قاعده حداقل نظام و دایره عقل مستقل
۵۶	ب) گسترش و توسعه مفهوم مالکیت
۵۹	فصل چهارم: مالکیت فکری
۵۹	پیش درآمد
۶۶	حکم عقل و بنای عقلا
۷۵	ویژگی‌های آثار مورد حمایت
۷۵	محسوس بودن شکل اثر
۷۶	اصالت اثر
۷۶	مالکیت داشتن اثر
۷۶	چاپ یا نشر یا بخشش یا اجرای اثر برای نخستین بار در ایران صورت گرفته باشد
۷۷	حقوق مادی پدیدآورنده
۷۷	ویژگی‌های حقوق مادی
۷۹	اقسام حقوق مادی عبارتند از
۷۹	حقوق معنوی پدیدآورنده

۷۹	ویژگی های حقوق معنوی
۸۰	اقسام حقوق معنوی
۸۵	فصل پنجم: کپی رایت و مؤلفه های آن
۸۵	جلوه های از مالکیت فکری
۸۵	کپی رایت
۸۶	کپی رایت از منظر فقیهان و قانون گذار
۸۸	دیدگاه مؤلفان کپی رایت
۹۰	دیدگاه مخالفان کپی رایت
۹۲	رویه قانون گذار
۹۲	اصالت در محتوی
۹۲	اصالت در تعبیر
۹۳	اعلان مشخصات
۹۴	ثبت اثر
۹۶	مالیت داشتن اثر
۹۷	شرط نخستین بار
۹۸	مدت حمایت
۹۹	آثار مورد حمایت
۱۰۵	مبنای حمایت از کپی رایت
۱۰۵	حقوق طبیعی
۱۰۶	پاداش
۱۰۷	انگیزه
۱۱۱	فصل ششم

۱۱۱	بررسی حقوقی مالکیت معنوی
۱۱۲	تمسک به قاعده مصالح مرسله
۱۱۳	مبنای ولایت فقیه
۱۱۴	تمسک به ارتکاز عقل
۱۱۵	ملکیت تکوینی اعمال ذهنی
۱۱۷	قاعده لا یرور
۱۱۷	تمسک به آیه « أَوْفُوا بِالْعُقُودِ »
۱۱۸	تمسک به آیه « حَسْبُ عَذَابِ الْغَافِلِينَ » و غصب یا ورود عدوانی
۱۱۹	قاعده حفظ نظام - دامن عقل مستقل (نظریه برگزیده)
۱۲۳	اثبات صغرای قضیه
۱۳۰	استنباط و نتیجه گیری
۱۳۰	اشکالات وارد شده بر راه حل برگزیده
۱۳۳	برتری ها و محدودیت های نظر برگزیده
۱۳۳	الف: برتری های نظریه
۱۳۴	ب: محدودیت های نظریه
۱۳۵	نقطه ضعفهای راه حل پیشنهادی چنین است
۱۳۷	نتیجه گیری
۱۴۱	منابع و مأخذ

مقدمه

در یک نگاه کلی می توان مالکیت های روزمره ای که ما در زندگی با آن سروکار داریم را به دو نوع کلی تقسیم نمود که عبارتند از مالکیت فیزیکی و مالکیت معنوی.

مالکیت فیزیکی مالکیتی است که به اموال و دارایی های فیزیکی توجه دارد. مانند خودرو، لباس، خانه و ... که این دارایی ها دارای ارزش مادی بوده و برای داشتن آنها و اثبات مالکیت معمولا اسناد به یک سند مکتوب و یا سند خاصی می شود.

مالکیت معنوی؛ مالکیتی است که در حالت طبیعی دارای سند و یا نوشته مکتوبی نمی باشند که متعلق بودن آن را به صاحب اثبات کنند. مانند یک ایده که منجر به بوجود آمدن به یک قطعه موسیقی می شود، یک اثر هنری و موارد مشابه دیگر.

امروزه یکی از مهمترین و اساسی ترین مفاهیمی که با پیشرفت علم و تکنولوژی مطرح می شود بحث مالکیت معنوی و فکری است. مالکیت معنوی و فکری در یک نگاه کلی به حقی تلقی می شود که برای هر فرد خلاق، هنرمند، طراح و نویسنده وجود دارد و آثار غیر مادی را که در اثر تلاش زیاد بوجود

می آید و در ظاهر جنبه مادی ندارد را مورد حمایت خود قرار می دهد تا به نوعی هم باعث پیشرفت علم و انگیزه در جامعه باشد و هم حق و حقوق افراد خالق آثار. در این نوشتار سعی شده تا مفاهیم کلی مالکیت معنوی و فکری و همچنین انواع مالکیتها معرفی و توضیحاتی پیرامون "حق کپی" و "حق ثبت اختراع" و "علائم تجاری" داده شود. حق کپی دارای یک سابقه بسیار طولانیست که از سالها پیش نیز مورد توجه قرار گرفته و به صورت های مختلفی آنرا مورد اجرا قرار می دادند اما در سالهای چندانی دور این حق به عنوان یک حق عام و جهانی برای تمامی پدیدآورندگان م نظر قرار گرفته و رعایت کردن آن امری الزامیست. "حق ثبت اختراع" نیز یکی از پرشمارترین مباحث پیش آمده در سالیان متوالیست و چگونگی استفاده سایر مایات از آنچه که اختراع شده جهت جلوگیری از ضایع شدن حقوق مخترعین مورد بحثیست که در مبحث "حق ثبت اختراع" مورد بررسی قرار گرفته است. با توجه به آنچه که یک شرکت بزرگ را از دیگر رقبا متمایز می کند و در بلند مدت شاخصی در کنار رای شرکت خواهد بود، قطعاً علائم تجاری نقش بسیار پررنگی در این تصور ایجاد می کند و حمایت و جلوگیری از هرگونه سوءاستفاده از علائم تجاری نیز مورد توجه این نوشتار است و با نگاهی کلی به معرفی مبحث "علائم تجاری" پرداخته خواهد شد.